

Фінансові інструменти регулювання процесу реалізації екологічної політики розвитку регіону

У статті розглянуті основні фінансові інструменти механізму управління розвитком економіки регіону з урахуванням екологічної складової, проаналізовано вплив міжбюджетних трансфертів на рівень розвитку регіону. Запропоновано підхід до удосконалення механізму регулювання екологічно спрямованого розвитку економіки регіону шляхом збалансування основних його складових.

Ключові слова: фінансові інструменти, міжбюджетні трансферти, розвиток регіону, екологічна політика.

В умовах обмеженості ресурсів та недостатності дохідної бази місцевих бюджетів для виконання органами місцевого самоврядування делегованих повноважень створення умов до існування стабільного суспільства та ефективно функціонуючої економіки неможливе без зменшення диспропорцій в економічному та соціальному розвитку регіонів, ліквідації кризових явищ з урахуванням екологічної складової функціонування окремих територій країни. За цих умов фінансове регулювання екологічної політики є одним із найважливіших і найскладніших регуляторів соціально-економічного розвитку держави, ефективного функціонування яких є необхідною умовою стабільного розвитку як окремих регіонів, так і країни в цілому.

Дослідження екологічних аспектів та проблем застосування фінансових інструментів управління екологічним розвитком знайшли відображення у працях таких вітчизняних науковців, як В. Александрова, О. Амоша, Ю. Бажал, О. Балацький, В. Геєць, С. Ілляшенко, О. Лапко, Б. Кваснюк, М. Крупка, Б. Маліцький, Л. Мельник, С. Онишко та ін.

Однак, незважаючи на значні наукові здобутки із зазначених питань, низка проблем, пов'язаних із забезпеченням сталого розвитку регіонів шляхом застосування фінансових інструментів управління екологічною політикою, у тому числі і процедур фінансового вирівнювання та питання участі державної фінансової політики у формуванні та реалізації фінансового потенціалу територій, залишаються невирішеними, що і зумовлює необхідність подальших досліджень. Таким чином, існує об'єктивна необхідність концентрації уваги науковців і практиків у галузі фінансового забезпечення державного управління на подальшому вирішенні зазначених проблем.

Метою статті є аналіз місця та ролі інструментів фінансового вирівнювання в підвищенні рівня екологічного розвитку регіону.

Державна фінансова політика України у сфері раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища в умовах обмеженого фінансування має суттєві недоліки: механізм та інструменти фінансового регулювання екологічної діяльності регіонів зазнають постійних якісних та кількісних зрушень.

Особливістю будь-якого макроекономічного регулювання є те, що в кінцевому підсумку воно спрямоване на регулювання мікроекономічних відносин. Тому застосування інструментів фінансового стимулювання повинно поєднувати загальнодержавні цілі екологічного розвитку економіки з інтересами суб'єктів

Боронос Вікторія Георгіївна, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту Сумського державного університету; Карпенко Інна Володимирівна, аспірант кафедри фінансів і кредиту Сумського державного університету.

господарювання. Вирішення цього складного завдання може здійснюватися шляхом диверсифікованого фінансового стимулювання на основі синтезу прямих і непрямих методів управління.

До *прямих методів управління* відносять фінансові заходи адміністративно-організаційного характеру та заходи прямого державного фінансування. Обидва ці методи обмежують економічну самостійність підприємств і організацій, і якщо пряме державне фінансування не завжди передбачає обмеження для всіх, то адміністративні заходи – завжди і для всіх.

До *непрямих фінансових методів управління* відносять переважно заходи податкової, амортизаційної та грошово-кредитної політики. Основною відмінною характеристикою даних методів саме і є відсутність будь-якого обмеження економічної самостійності суб'єктів, якщо, наприклад, сплату податків чи відсотків за кредитами не розглядати як обмеження свободи економічної діяльності. Непрямі методи фінансового управління є більш універсальними порівняно з прямими і спрямовані не на регулювання якогось конкретного процесу чи суб'єкта, а на створення загального економічного середовища, тому є більш адекватними до соціально-екологічних цілей екологічного розвитку на основі ринкових відносин [2].

До бюджетного механізму як способу реалізації екологічної політики, крім власне прямого бюджетного фінансування, належать також інструменти, що вирізняються своїм опосередкованим впливом на екологічний розвиток економіки. Передусім це стосується такого інструменту, як бюджетний дефіцит або профіцит.

Особливістю оцінки застосування названого інструменту для стимулювання екологічного розвитку є зіставлення джерел формування дефіциту чи профіциту бюджету та напрямків його використання. Бюджетний дефіцит є одним з опосередкованих, проте дієвих фінансових інструментів управління екологічним розвитком економіки за умов пріоритетності такого розвитку в бюджетній політиці.

Ще одним інструментом бюджетного механізму управління екологічним розвитком є надання міжбюджетних трансфертів регіонам, підприємствам та установам, що займаються науковою та інноваційною діяльністю.

Законом України «Про стимулювання розвитку регіонів» [7] передбачається надання державної фінансової підтримки регіонам на створення правових, економічних та організаційних засад для вжиття державними органами та органами місцевого самоврядування особливих заходів для стимулювання розвитку таких територій.

Міжбюджетні трансферти як одна із форм фінансування є важливим інструментом регулювання соціально-економічного розвитку держави, одним із джерел поповнення місцевих бюджетів.

На даний час функціонування системи міжбюджетних трансфертів забезпечує загальний перерозподіл фінансових ресурсів усередині бюджетної системи, однак її роль у стимулюванні процесу регіонального розвитку та здатність забезпечувати відповідним обсягом бюджетних коштів економічні та соціальні потреби регіонів і територіальних громад залишаються низькими.

Слід відмітити, що існуючий бюджетний механізм управління екологічним розвитком економіки не відповідає вимогам принципів та критеріїв фінансового стимулювання екологічного розвитку та вимагає відповідного удосконалення. Основними негативними характеристиками такого механізму є орієнтація переважно на прямі методи фінансового впливу шляхом прямого бюджетного фінансування чи надання субсидій з бюджету конкретним суб'єктам господарювання. Крім того, застосування названих бюджетних інструментів має безсистемний та вибірковий характер, причому селективний підхід у фінансовій підтримці базується далеко не на науково обґрунтованих критеріях та показниках, що їх визначають.

Податкові інструменти є найбільш поширеними серед непрямих методів стимулювання екологічного розвитку у всьому світі завдяки своїм характеристикам: універсальності, безумовності та всеохоплюваності. Виконуючи одночасно фіскальну та регулювальні функції, названі інструменти забезпечують одну з фундаментальних передумов функціонування категорії фінансів у її практичній реалізації – розподіл та перерозподіл. Саме через це податкові інструменти досить ефективно діють щодо управління процесами екологічного розвитку, оскільки останні обов'язково мають опосередковуватися ефективним перерозподілом ресурсів.

У контексті удосконалення фінансового механізму управління екологічним розвитком економіки основними напрямками щодо податкових інструментів мають бути, по-перше, урахування особливостей саме екологічного характеру розвитку при оподаткуванні підприємств у цілому, по-друге, перегляд системи податкових пільг для виробництва, що здійснюють екологічну діяльність зокрема.

Вирішення даного завдання, на нашу думку, має здійснюватися, насамперед, за допомогою податкового стимулювання якомога ефективнішого використання природних ресурсів через впровадження інноваційних технологій. Таке податкове стимулювання повинне забезпечувати можливість, з одного боку, отримання додаткового прибутку від застосування інновацій, а з іншого – накладення фінансових санкцій за неефективне використання природних ресурсів. Найбільш дієвою формою реалізації зазначеного завдання щодо удосконалення податкового механізму, за нашим переконанням, є зміна схеми нарахування податку на прибуток підприємств.

Маючи на увазі мету екологічного розвитку, необхідно, щоб зміна технологій виробництва мала екологічно спрямований характер. Досягти цього лише прямими адміністративними методами, коли вводяться обмеження на впровадження певних видів техніки та технологій, неможливо. Іншими словами, «податкова система повинна стимулювати структурну перебудову економіки в напрямку зниження її природоємності через збільшення масштабів природно-ресурсного оподаткування» [5].

Така постановка питання вимагає застосування відповідних непрямих методів фінансового регулювання, серед яких виділяють податкові платежі за використання природного середовища. Проте сьогодні податки, пов'язані з використанням природних ресурсів України, далеко не повною мірою забезпечують потреби ефективного природокористування, особливо у напрямку стимулювання більш активного використання результатів науково-технічного прогресу для зміни принципів природокористування. Для цього потрібно, щоб конкретний природокористувач був фінансово зацікавленим у застосуванні прогресивних екологічних технологій. Досвід свідчить: якщо еколого-інноваційна політика не пов'язана з реальними економічними інтересами підприємств, її вимоги та показники неминуче відходять до розряду другорядних. Штрафи за порушення норм чи епізодично застосовувані адміністративні санкції не можуть суттєво виправити ситуацію, оскільки застосовуються щодо екстремальних відхилень, а не як інструмент регулювання поточної діяльності підприємства.

Кількість варіантів досягнення цілі зростає зі зниженням рівня таких цілей. Тому важливо, щоб застосування інструментів фінансового механізму управління в кожному конкретному випадку відповідало як поточним цілям, так і головній меті управління еколого-інноваційним розвитком економіки. Критерій цільової орієнтації елементів фінансового механізму управління визначає спрямованість цих елементів на врегулювання конкретних явищ та процесів еколого-інноваційного розвитку відповідно до поставленої мети.

Трансфертне фінансування місцевих бюджетів свідчить про системний перерозподіл національного доходу з метою усунення диспропорцій у розвитку регіонів. Головним питанням, що стоїть перед місцевими органами у країнах, що використовують даний

спосіб бюджетного регулювання, є підвищення ефективності перерозподілу коштів, а також зниження фінансової залежності місцевого самоврядування від центру й посилення його податкової автономії.

Згідно з європейськими стандартами для забезпечення регіональної фінансової самостійності у структурі трансфертів частка дотацій повинна перевищувати частку субвенцій.

Оптимальна система міжбюджетних трансфертів має відповідати таким вимогам:

- враховувати відмінності у фінансових потребах територій за умов чітко визначеної сфери їх відповідальності;
- компенсувати відмінності між бюджетами одного рівня щодо потенційної можливості фінансування видатків;
- створювати стимули для зростання ступеня податкоспроможності місцевих бюджетів;
- бути стабільною, передбачуваною, відповідати динаміці потреб територій;
- упереджувати марнотратство громадських коштів.

Для оцінки процесу вирівнювання фінансових можливостей регіонів за рахунок Державного бюджету розрахуємо та проаналізуємо такі показники, як питома вага дотацій у трансфертах, витрати держави на дотації вирівнювання, рівень дотаційного навантаження на Державний бюджет в цілому по Україні.

В Україні місцеві бюджети значною мірою залежні від трансфертів, оскільки їх частка в окремих бюджетах сягає 95%. Понад 90% усіх бюджетів дотаційні і лише 8% – це бюджети, які є донорами для інших бюджетів в умовах чинної системи бюджетного регулювання.

Аналіз співвідношення доходів місцевих бюджетів України до величини міжбюджетних трансфертів упродовж 2005–2011 рр. показав, що майже в усіх областях України міжбюджетні трансферти перетворилися на основне джерело фінансування місцевих бюджетів, що свідчить про посилення централізації регіонів. Так, наприклад, якщо у 2005 році частка міжбюджетних трансфертів становила 36,6%, то починаючи з 2010 року їх величина перевищує 50% доходів (54,2 та 52,2 у 2010 та 2011 рр. відповідно). Динаміка зростання залежності регіонів від величини трансфертів зображена на рис. 1.

Спостерігається значне перевищення питомої ваги залучених коштів над власними ресурсами для переважної більшості областей України. До бюджетів, структура яких визначається перевищенням частки трансфертів упродовж 2007 – 2011 рр., слід віднести Вінницьку, Волинську, Житомирську, Закарпатську, Івано-Франківську, Кіровоградську, Рівненську, Тернопільську, Херсонську, Хмельницьку, Чернівецьку та Чернігівську області. Найбільший рівень дотаційності серед досліджуваних обласних бюджетів спостерігається в Тернопільській області.

Значні структурні зрушення у процесі формування доходів зазначених місцевих бюджетів за 2007–2011 рр. спостерігаємо за показниками Київської області. Так, у зазначений період у середньому структура доходів зведеного обласного бюджету характеризувалася співвідношенням частки власних доходів до трансфертних ресурсів 39,76% на 60,24% та 37,96% на 62,04% відповідно. За станом на 2011 р. частка власних ресурсів у доходах бюджету незначна, але все ж таки вища за частку трансфертних ресурсів і складає в середньому 52,13%.

Найбільш забезпеченими власними фінансовими ресурсами є Донецька та Дніпропетровська області з середнім значенням питомої ваги обсягу власних доходів на рівні 64,94% та значенням питомої ваги обсягу трансфертних ресурсів у загальній сумі доходів місцевого бюджету, що упродовж аналізованого періоду коливається від 27,81 до 43,07%. Така ситуація свідчить про позитивну тенденцію у формуванні доходів місцевих бюджетів та прояв ділової активності органів місцевого самоврядування до використання власних ресурсів з метою економічного розвитку території. Як

зазначалося раніше, адже саме за рахунок власних ресурсів повинна створюватися фінансова база для економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці.

Рис. 1 Динаміка співвідношення доходів місцевих бюджетів та міжбюджетних трансфертів в Україні упродовж 2007–2011 рр. [6]

Важливим фактором успішності фінансової політики є її відповідність внутрішнім і зовнішнім можливостям території. На основі даних щодо фінансового потенціалу можна отримати повну інформацію щодо сукупності фінансових ресурсів території як наявних, так і перспективних. Використовуючи дані щодо наявного фінансового потенціалу, з'являється можливість визначити оптимальний варіант розвитку фінансових відносин території – сформувати її оптимальну фінансову політику. Знання рівня, якості, динаміки фінансового потенціалу дозволяє виявити внутрішні резерви, ширше використовувати фінансові стимули та забезпечити більш тісний зв'язок між плановими показниками розвитку території та реальними можливостями щодо їх виконання. Крім того, реалізація фінансового потенціалу, що є фінансовою базою для реалізації інших видів потенціалів території, у тому числі і екологічного, є необхідною передумовою сталого розвитку суспільства.

Наявність інформації щодо стану фінансового потенціалу дозволяє при розробленні фінансової політики концентрувати зусилля на найбільш важливих напрямках розвитку території, визначати додаткові резерви фінансування, а також забезпечувати ефективний контроль за мобілізацією та використанням фінансових ресурсів [4].

Особливе значення фінансовий потенціал має для бюджетно-податкової складової фінансового регулювання екологічної політики держави. Саме фінансовий потенціал має бути основою для планування доходів бюджету території, на його базі повинна будуватися система міжбюджетних відносин. Значення фінансового потенціалу територій України у 2010 р. наведені в табл. 1.

Аналіз даних свідчить про обмежені можливості нарощувати фінансовий потенціал. Очевидно, що регіони не мають повноважень і самостійності у використанні тих фінансових ресурсів, які ними генеруються. Таке несприятливе

положення потребує необхідності радикального перегляду державної фінансової політики і надання місцевим органам влади більшої автономії і можливостей щодо розпорядження фінансовими ресурсами регіонів. Існуюча ж система міжбюджетного вирівнювання, а також існуючий розподіл міжбюджетних трансфертів не лише не створюють передумов для фінансової самостійності регіонів, а, навпаки, призводять до їх повної залежності від центру. Зважаючи на те, що майже всі регіони України є дотаційними, говорити про фінансову незалежність регіонів України, на жаль, не доводиться.

Таблиця 1 – Сумарне абсолютне значення фінансового потенціалу територій у 2010 р. [3]

Область	Значення показників фінансового потенціалу, млн грн						
	Домогосподарства	Суб'єкти господарювання	Банки	Місцеві бюджети	Інвестиційний потенціал	Експортний потенціал	Загальнодержавний потенціал
АР Крим	55828,9	42736,0	37746,9	5003,9	7764,2	4785,2	42792,91
Вінницька	37221,1	30706,4	13304,2	1928,8	1686,3	1484,0	30110,83
Волинська	22480,1	18392,4	10894,1	1065,4	2730,6	-1072,9	18911,85
Дніпропетровська	106127,4	267460,3	61648,3	7048,9	59411,5	20108,0	61212,22
Донецька	131835,1	257758,9	86285,5	8611,3	16359,2	80666,2	81483,12
Житомирська	28941,1	19308,3	12375,9	1637,9	1958,5	-296,0	23456,02
Закарпатська	25061,7	13093,1	11958,5	1140,8	2877,4	-1448,2	22708,08
Запорізька	51366,3	84078,6	21669,9	3261,8	7458,7	15117,3	33049,67
Івано-Франківська	30568,5	21404,8	18320,3	1466,4	4305,9	-703,1	25187,22
Київська	259305,6	565502,8	215787,1	18071,0	186186,6	-154956,1	82216,47
Кіровоградська	22109,7	18730,1	12135,9	1250,1	519,8	1265,7	18567,07
Луганська	55629,9	84014,3	32975,0	3383,0	5005,8	18297,1	42169,03
Львівська	62823,8	50021,2	44219,5	3378,1	10108,4	-8044,3	46510,71
Миколаївська	30270,1	32436,9	19671,6	1686,5	1437,9	6970,6	21699,28
Одеська	72388,7	78604,1	45387,9	4423,9	8926,8	-6934,9	43617,47
Полтавська	38133,8	71940,1	26976,9	2591,4	4217,8	8507,0	27356,23
Рівненська	24976,5	20359,8	12289,1	1320,2	2415,6	0,8	21007,90
Сумська	26896,7	22810,9	17627,8	1527,7	2837,8	2029,9	21385,51
Тернопільська	21751,0	12271,5	10622,8	977,9	516,6	-607,9	19864,10
Харківська	79543,8	82938,3	35907,7	4426,1	21469,0	-4132,1	50514,90
Херсонська	24443,4	20558,7	12844,1	1249,0	1609,3	1822,8	19946,19
Хмельницька	30540,5	20299,6	14371,1	1524,7	1456,2	-1303,8	24335,30
Черкаська	28835,2	38324,9	20755,7	1754,0	2277,5	2264,8	23627,50
Чернівецька	18612,3	8594,4	9426,4	944,5	494,4	-23,0	16498,39
Чернігівська	24862,2	19936,0	13807,5	1286,0	753,1	-552,3	20243,54

Процес гармонізації екологічної та економічної складових на регіональному рівні, на нашу думку, повинен будуватися на погодженні двох головних складових регіонального розвитку: фінансового потенціалу до залучення та використання коштів та рівня екологічного навантаження на регіон. Ці дві складові повинні бути основою при визначенні величини міжбюджетних трансфертів, як одного з головних інструментів фінансового вирівнювання регіонального розвитку та забезпечення його стабільного функціонування.

При оцінці рівня екологічного навантаження на регіони України ми пропонуємо використовувати метрику для вимірювання процесів сталого розвитку (МВСП). Названа

метрика розроблена Інститутом прикладного системного аналізу Національної академії наук України і Міністерства освіти і науки України [8].

Порівняння трьох проаналізованих вище складових дає змогу зробити висновок про ефективність застосування економічних інструментів впливу на екологічну політику регіону, сприятиме удосконаленню політики розподілу міжбюджетних трансфертів за рахунок урахування рівня екологічного навантаження на регіон.

Як свідчать дані таблиці 2, в Україні відсутнє збалансування та узгодження екологічної та економічної складових. Величина наданих трансфертів не завжди відповідає рівню економічного розвитку регіону.

Таблиця 2 – Гармонізація екологічної та економічної складових розвитку регіонів України у 2009 році

Область	Міжбюджетні трансферти, млн грн		Фінансовий потенціал, млн грн		Екологічний вимір	
	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг
АР Крим	524904,6	2	167760,26	11	0,497	18
Вінницька	325409,5	6	100568,82	20	0,482	20
Волинська	256474,8	17	62641,4	19	0,578	1
Дніпропетровська	0	25	459529,64	2	0,462	21
Донецька	306195,9	8	520579,06	3	0,426	22
Житомирська	322963,4	7	75208,99	22	0,498	17
Закарпатська	287382,1	10	69410,59	23	0,549	2
Запорізька	275509,8	11	184383,1	5	0,49	19
Івано-Франківська	269483,3	12	88960,8	16	0,542	4
Київська	32560,5	24	1036296,59	1	0,521	10
Кіровоградська	232011,9	21	63410,76	15	0,527	7
Луганська	387158,2	4	193508,21	6	0,52	11
Львівська	617487,4	1	179532,05	12	0,527	7
Миколаївська	263706	14	102544,49	9	0,547	3
Одеська	218015,5	22	216668,54	7	0,518	12
Полтавська	246964,6	19	140749,57	4	0,523	8
Рівненська	262307,1	15	69754,21	18	0,505	16
Сумська	235449,7	20	82042,41	13	0,513	13
Тернопільська	256534	16	59200,43	25	0,522	9
Харківська	488601,4	3	228512,58	8	0,531	6
Херсонська	296044,7	9	71266,97	14	0,537	5
Хмельницька	329153,2	5	81671,02	21	0,508	14
Черкаська	253877,3	18	96769,49	10	0,506	15
Чернівецька	212427,8	23	48638,55	24	0,518	12
Чернігівська	269106,4	13	72162,42	17	0,518	12

Проведений аналіз свідчить про значну роль міжбюджетних трансфертів у процесі виконання органами місцевого самоврядування власних та делегованих повноважень. Неєфективна політика розподілу та використання трансфертів не лише не сприяє збалансуванню місцевих бюджетів, але й є обмежуючим елементом їх економічного та екологічного розвитку саме за рахунок високого ступеня централізації регіонів. Так, наприклад Львівська область, яка має середній рівень фінансового потенціалу та незначний рівень екологічного навантаження на регіон, протягом 2009 року отримала найбільше суму міжбюджетних трансфертів, а натомість Волинська область з найвищим рівнем екологічного навантаження та незначними потенційними можливостями до самостійного залучення значного обсягу фінансових ресурсів у міжрегіональному рейтингу зайняла 17-те місце.

Проведений аналіз структури доходів бюджетів регіонів України за 2007–2011 рр. дозволяє констатувати низький рівень забезпеченості власними фінансовими ресурсами переважної їх більшості. Незважаючи на те, що трансферти покликані забезпечувати

розвиток адміністративно-територіальної одиниці, їх висока питома вага у структурі доходів місцевих бюджетів дестимулює залучення власних ресурсів для їх економічного та екологічного розвитку.

За визначених тенденцій фінансування та наповнення дохідної частини місцевих бюджетів, що є одним із джерел формування фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці, постає необхідність дослідження існуючої системи міжбюджетного регулювання. Як відомо, головною метою міжбюджетного регулювання є збалансування місцевих бюджетів та забезпечення відносно однакових за обсягом видатків на душу населення на всій території країни. Однак усе ще найбільш проблемним залишається питання формування раціональних на науково обґрунтованих взаємовідносин між бюджетами різних рівнів з приводу розподілу між ними доходів та видатків, що пояснюється відсутністю безпосереднього взаємозв'язку між еколого-економічним та бюджетним плануванням.

1. *Боронос В. Г.* Бюджетно-податкові інструменти механізму управління екологічно спрямованим інноваційним розвитком економіки / В. Г. Боронос, К. В. Савченко // Світ фінансів. – 2008. – Випуск 4 (17). – С. 175–181.
2. *Боронос В. Г.* Критерії вдосконалення фінансового механізму управління інноваційним розвитком екологічного спрямування / В. Г. Боронос, К. В. Савченко // Проблеми управління інноваційним підприємництвом екологічного спрямування: монографія / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – С. 202–224.
3. *Боронос В. Г.* Фінансовий потенціал території у державній фінансовій політиці: методологія і практика управління: дис. д-ра. екон. наук / В. Г. Боронос // Сумський державний університет. – Суми, 2012. – 434 с.
4. *Васильева М. В.* Роль баланса финансовых ресурсов региона в реализации эффективной финансовой политики // Фундаментальные исследования. – 2006. – № 7. – С. 54–56.
5. *Гофман К. Г.* Экономика природопользования (из научного наследия) / К. Г. Гофман. – М. : Эдиториал УРСС, 1998. – 272 с.
6. *Державна служба статистики України* [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. *Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів»* від 08.09.2005 № 2850-IV [Електронний ресурс]. / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>.
8. *Сталій розвиток регіонів України* [Електронний ресурс] / Науковий керівник М. З. Згуровський. – К. : НТУУ «КПІ», 2009. – 197 с. – Режим доступу: http://activity.wdc.org.ua/ukraine/lsd_ukr-2400dpi-10.pdf.

Отримано 10.09.2012 р.

В. Г. Боронос, І. В. Карпенко

Финансовые инструменты регулирования процесса реализации экологической политики развития региона

В статье рассмотрены основные финансовые инструменты механизма управления развитием экономики региона с учетом экологической составляющей, проанализировано влияние межбюджетных трансфертов на уровень развития региона. Предложен подход к совершенствованию механизма регулирования экологически направленного развития экономики региона путем сбалансирования основных его составляющих.

Ключевые слова: финансовые инструменты, межбюджетные трансферты, развитие региона, экологическая политика.

V. G. Boronos, I. V. Karpenko

Financial instruments of regulation of process of realization of ecological policy of development of the region

In article the main financial instruments of the mechanism of management by development of economy of the region taking into account an ecological component are considered. Influence of the interbudgetary transfers on a region level of development is analysed. Approach to improvement of the mechanism of regulation of ecologically directed development of economy of the region by balancing of its main components is offered.

Keywords: financial instruments, interbudgetary transfers, region development, ecological policy.